



DOI: 10.58423/2786-6742/2024-6-32-44
ETO 343.352(477):339.923(4-62)

Kornélia HIRES-LÁSZLÓ

PhD, főiskolai docens,
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Beregszász, Ukrajna
ORCID ID: 0000-0002-6526-6489

Ingrid LŐRINC

PhD hallgató
Debreceni Egyetem, Történelem és Néprajzi Doktori Iskola
Debrecen, Magyarország
ORCID ID: 0009-0006-8928-6667

AZ UKRAJNAI KORRUPCIÓ HATÁSA AZ ORSZÁG GAZDASÁGI FOLYAMATAIRA ÉS AZ EURÓPAI UNIÓS INTEGRÁCIÓRA

***Анотація.** Протягом багатьох років міжнародне співтовариство наголошувало, що корупція є дуже важливою перешкодою на шляху вступу України до ЄС, яка має помітний вплив на економічну діяльність країни, і що для здійснення перетворень необхідна серйозна інституційна реструктуризація. Вивчення корупції стало дуже важливою частиною економічної діяльності, і ми представляємо низку теоретичних підходів до цього питання, показуючи, що корупція може проявлятися в різних формах на багатьох рівнях суспільства. Transparency International, міжнародна організація, створена для дослідження корупції, розробила методологію вимірювання корупції, яка використовується для порівняння показників корупції в різних країнах на глобальному рівні. Міжнародні форуми та інституції приділяють велику увагу врахуванню показників цих індексів, оскільки корупція є не лише важливою проблемою верховенства права, а й основним гальмом економічних змін. В дослідженні висвітлено: (1) тенденції цих індексів в Україні та сусідніх країнах; (2) вплив кожної нової зміни, яку Україна запровадила для боротьби з корупцією, як того вимагають міжнародні організації, на індекс корумпованості країни та на ВВП, показник загального національного доходу країни; (3) особливості, які серйозно вплинули на економічну ситуацію в країні, розглядаючи в нашому аналізі окремо глобальну кризу та кризу на рівні країни. У ході дослідження, яке переважно складається з вторинного аналізу міжнародних даних, ми оцінюємо найважливіші моменти поточного процесу вступу до ЄС. Висвітлено роль, яку Європейський Союз відводить корупції в цьому процесі, а також рівень прогресу, якого Україна досягла за останні роки в боротьбі з корупцією. В статті відмічено, що на даний час Україна перебуває в центрі серйозної боротьби, яка точиться за збереження своєї територіальної цілісності, але, крім цього, дуже важливим питанням є економіка країни та ситуація щодо її заявки на вступ до ЄС. Вступ до Європейського Союзу наразі є пріоритетною через воєнні події, але не менш важливим є забезпечення гармонійного та збалансованого функціонування самої країни.*

***Ключові слова:** Україна, Європейський Союз, корупція, верховенство права, економіка, умови вступу до ЄС.*

JEL Classification: F02, K40, K42

***Absztrakt.** Nemzetközi oldalról évek óta hangsúlyozzák, hogy Ukrajna uniós csatlakozásának egyik igen fontos kerékkötője a korrupció, ami markánsan befolyása az ország gazdasági tevékenységét, és az*



átalakításhoz komoly intézményi átszervezésre volt szükség. A gazdaság teljesítményének egyik igen fontos részévé vált a korrupciós ügyek vizsgálata, erre számos elméleti megközelítést is bemutatunk, melyben láthatjuk, hogy a korrupció számos társadalmi szinten megjelenhet eltérő formában. A nemzetközi korrupció vizsgálatához létrehozott Transparency International szervezet kidolgozott a korrupció méréséhez egy metódust, melynek használatával globálisan szinten összehasonlíthatóvá váltak az országok korrupciós mutatói. A nemzetközi fórumok, intézmények komoly hangsúlyt fektetnek ezen indexek mutatóinak figyelembevételére, ugyanis a korrupció nemcsak a jogállamiság fontos kérdésköre, de egy markáns fékező ereje a gazdasági változásokra egyaránt. Elemzésünkben arra világítunk rá, hogy (1) ezek az indexek Ukrajna helyzetében milyen tendenciákat mutattak, illetve a szomszédos országokban milyen tendenciákat láthatunk. (2) Továbbá rávilágítunk, hogy minden újabb változás, amelyet Ukrajna bevezetett a korrupció megfékezésére érdekében a nemzetközi szervezetek szorgalmazására hatással volt az ország korrupciós indexére illetve az ország nemzeti összjövedelmének mutatójára, a GDP-re is. (3) Legvégül kiértékeljük azon jellemzőket is, amelyek súlyosan érintették az ország gazdasági helyzetét, elemzésünkben külön kezeljük a globális és országos szintű kríziseket. Kutatásunk során – mely elsősorban nemzetközi adatok másodelemzését jelenti – kiértékeljük a jelenleg zajló csatlakozási folyamatok legfontosabb pontjait, amelyekben már láthatjuk, ebben a csatlakozási folyamatban az Európai Unió milyen szerepet tulajdonít a korrupciónak, illetve Ukrajna az évek során milyen szintre jutott a korrupció megfékezésének harcában. Kiemelésre került, hogy Ukrajna jelenleg egy komoly küzdelem kellős közepén van, amely a területének megtartása érdekében zajlik, de mellette egy igen fontos kérdés az ország gazdasága, illetve az európai uniós csatlakozási kérelmének helyzete. A csatlakozási kérelem elsőbbséget élvez jelenleg a háborús események miatt, de az ország harmonikus és kiegyensúlyozott működésének biztosítása éppen ilyen fontos.

Kulcsszavak. Ukrajna, Európai Unió, korrupció, jogállamiság, gazdaság, EU-s csatlakozás, feltételek.

Abstract. For many years, the international community has emphasized that corruption is a significant obstacle to Ukraine's accession to the EU, having a noticeable impact on the country's economic activity, and that serious institutional restructuring is necessary to implement reforms. The study of corruption has become a very important part of economic activity, and we present a range of theoretical approaches to this issue, demonstrating that corruption can manifest in various forms at many levels of society. Transparency International, an organization created to investigate international corruption, developed a method for measuring corruption, using which the corruption indicators of countries became comparable on a global level. International forums and institutions place great emphasis on taking into account the indicators of these indexes, because corruption is not only an important issue of the rule of law, but also a significant brake on economic changes. The study highlights: (1) the trends of these indices in Ukraine and neighboring countries; (2) the impact of each new change Ukraine has implemented to combat corruption, as required by international organizations, on the country's corruption index and on its GDP, the indicator of the country's gross national income; (3) the factors that have seriously affected the economic situation in the country, examining separately in our analysis the global crisis and the crisis at the national level. In the course of the study, which predominantly consists of secondary analysis of international data, we assess the most important aspects of the current EU accession process. The role the European Union assigns to corruption in this process is highlighted, as well as the level of progress Ukraine has achieved in recent years in combating it. It is noted that Ukraine is currently at the center of a serious struggle to maintain its territorial integrity. However, besides this, a very important issue is the country's economy and the situation regarding its application for EU membership. Joining the European Union is currently a priority due to the wartime events, but ensuring the harmonious and balanced functioning of the country itself is no less important.

Keywords: Ukraine, European Union, corruption, rule of law, economy, EU accession conditions..

A probléma általános megfogalmazása. Ukrajna korrupció ügyeinek kiértékeléséhez szükséges látnunk magával a korrupcióval kapcsolatos eleméleteket, amelyek összekötik az ilyen ügyeket a gazdaság sikerességével. A korrupció kifejezés a latin *corrumpo* (megront) szóból ered, más néven megvesztegetés. Eredeti definíciója szerint "*közhatalommal való visszaélés önös haszonszerzés céljából*". A Közgazdasági Kislexikon szerint, "*megvesztegetés, olyan törvénybe ütköző cselekedet, amelynek célja, hogy a megvesztegető anyagi juttatás ellenében jogtalan előnyhöz jusson. A korrupció általában az állami bürokráciában otthonos, de a hiányjelenségek a termelésben és a kereskedelemben is szinte általánossá teszik. A korrupcióban részt vevő összes személy törvénysértést követ el.*"

A korrupció szektorai, ahol a társadalmi-gazdasági jelenség teret nyerhet:

- ✓ politikai,
- ✓ gazdasági,
- ✓ közigazgatási,
- ✓ rendőri,
- ✓ katonai,
- ✓ személyes.

A korrupció formái között elsőként a megvesztegetést, mely több különböző módon történhet s célja ezáltal az előnyszerzés. Összeférhetlenség alkalmával felléphet a korrupció jelensége, abban az esetben a döntéshozó másik érdeket figyelembe véve cselekszik. A haszon- és érdekszerzés céljával történő összejátszás rendszerint titkos, és mindig illegális együttműködés. A forgóajtó jelenség a közalkalmazotti szereplők, magas beosztású személyek és a magánszektor közötti mozgása „forgóajtó” ritmikával. A patronálás során az adott személy nem kompetenciái és tudása alapján kapja meg a munkabeosztást, hanem juttatás, kapcsolatok, hovatartozás ellenében [3., 162–168].

A korrupció tehát eltérő formában jelenhet meg társadalmunkban és annak büntetőjogi következményei alapján is más-más formáit láthatjuk. Általánosságban társadalmunk szerves része a korrupció, és Ukrajnában – ugyanúgy, mint más posztszovjet tagállamban – jelen volt és van még napjainkban is. Egyes tagállamok sikeresen küzdöttek a korrupció visszaszorításában, mint mondjuk Ukrajna esetében, és lényegében az ezredfordulóra Ukrajna az európai országok élén állt a korrupciós mutatók alapján. Elemzésünk elsősorban arra koncentrál, hogy az ország gazdasági fejlődésében milyen jelentőséggel bír a korrupció és különböző megszorító intézkedések után milyen változásokat láthatunk. Ukrajna első kapcsolata az Európai Unióval gazdasági vonatkozású volt. Gazdasági segítségnyújtás keretein belül az unió technikai támogatásával biztosította Ukrajnát a következő területeken: ipar, bányászat, tudomány, oktatás, mezőgazdaság és agráripár, energia, környezetvédelem, regionális fejlesztés, információ és kommunikáció.

A gazdasági-politikai együttműködés 30 év távlatából is aktív. Az ország uniós csatlakozását egyrésztől meghatározza az orosz-ukrán háborús konfliktus, másrésztől a nemzetközi szervezet által támasztott ajánlások listája. Ukrajna EU-s csatlakozásához 7



ajánlást fogalmaztak meg 2022 júniusában. A javaslatok a korrupció, a jogállamiság és a kisebbségek kérdéskörére vonatkoznak. A korrupció, s a jogállamiság kérdése a gazdaság köré összpontosul, míg az utóbbi kisebbségi kérdés az ország demokratikus berendezkedését, az alkotmány által előírt jogokat tisztázza [2].

A társadalom különböző szintjein is látjuk, és láthatjuk azokat a gazdasági nehézségeket, melyek gátolják az uniós csatlakozását, s nem egyeznek meg a nemzetközi normákkal.

A legfrissebb kutatások és publikációk elemzése. Kutatómunkánkat megelőzően felmértük a korrupcióval foglalkozó szakirodalmak listáját. Ezen áttekintésből szeretnénk kiemelni első körben Eugen Dimant és Guglielmo Tosato kutatását, mely a korrupcióval foglalkozó elemzések áttekintésén túl empirikus munka alapján értelmezi a jelenséget. A szerzőpárom munkájából kiemelnénk, hogy a vizsgált megközelítések alapján levonható a következtetés, mely szerint ma már lehetővé teszik a korrupció előzményeinek és hatásainak jobb megértését, végül megmagyarázzák a korrupció hatásainak különbségeit, amelyek egyes országokban inkább károsak, mint másokban. Aláhúzzák azt a korábbi kutatásokon alapuló meglátást, mely szerint a korrupció nagyobb valószínűséggel gátolja a gazdasági és társadalmi jólétet. [8]

Thaddée Ndongo 2024-ben megjelent kutatásában megerősíti a korrupció elméletével kapcsolatban, hogy a korrupció aláássa az intézmények integritását, erodálja a közbizalmat, és torzítja az erőforrások elosztását a társadalmakon belül, ami eredménytelenséghez vezet. Káros hatásai a gazdasági szférán túl a társadalmi, politikai és környezeti szférákra is kiterjednek, akadályozva a fenntartható fejlődést és súlyosbítva a társadalmi egyenlőtlenségeket. A korrupció különféle formákban nyilvánul meg, tükrözve az emberi interakciók és az intézményi összefüggések összetettségét.[15]

A Hotinszka-Nor - Szalenko szerzőpáros a korrupció és jogállamiság vizsgálatával kapcsolatban kiemeli, hogy az igazságszolgáltatási rendszer korrupciója aláássa a jogállamiságot, amely a pluralista demokrácia sarokköve, megkérdőjelezi a törvény előtti egyenlőséget és a tisztességes eljáráshoz való jogot, és aláássa valamennyi állami hatóság legitimitását. A korrupció, mint jelenség ellen annak felszámolásával kell küzdeni, különösen a bíróságokon. Ők a felelősek minden korrump egyenjogú és hatékony megbüntetéséért, hiszen ők szükségesek a korrupció minden formájának hatékony felszámolásához.[10]

Roman Illics Lohin Ukrajnával kapcsolatban vizsgálta a korrupciót, s munkájában kiemeli, hogy annak ellenére, hogy Ukrajna jelenlegi jogszabályai nem tartalmazzák a „korrupciós bűncselekmények” fogalmának normatív meghatározását, a büntetőjogi doktrína meglehetősen sikeresen pótolja a meghatározott hiányt. Jelenleg ennek a fogalomnak a definíciója van megfogalmazva, mind az általános büntetőjogi, mind a speciális jellemzők listája, és ezek meglehetősen részletes osztályozása. Ez lehetővé teszi a kutatók számára, hogy következtetésre jussanak a további kutatások perspektívájáról, különös tekintettel a korrupciós bűncselekmények kivizsgálására, megállapítva a büntetőeljárást biztosító intézkedések alkalmazásának sajátosságait a bűncselekmények e kategóriába tartozó büntetőeljárásokban.[17]

Olena Busol és Bogdan Romanyuk az ukrainai korrumpmegelőzést vette górcső alá. Mint megfogalmazták, a korrupció megelőzése hosszú távú folyamat (a változáshoz több generáció kell). A szerzőpáros az edukációt hangsúlyozva leírja, hogy ennek alkalmazása a legolcsóbb és leghatékonyabb módja a jelenség minimalizálásának, sőt egyes területeken akár nullára is mérséklődhet a jelenség. [25]

A hivatali szinteken zajló korrupciós ügyek elemzését tartja kiemelten napirenden napjainkban a brüsszeli szakmai bizottság az Európai Unió területén, illetve a csatlakozást kérelmező országok esetében egyaránt. Ennek érdekében az Európai Unió megalakulása óta fontosnak tartja a tagállamok a régiók gazdaságfejlesztési indexének elemzését, melyben markáns szerepet tulajdonítanak annak, hogy a jó minőségű intézmények stabil és kiszámítható környezetet biztosítanak a gazdasági szereplők számára.

A hivatalok/intézmények a csalás és a korrupció mentes tevékenysége előmozdítja a tisztességes versenyt, és biztosítja az erőforrások hatékony elosztását, ami kedvezőbb üzleti környezetet teremt. Az EU 2024. március 24-én közzétett 9. kohéziós jelentése arról számol be számos reform pozitív eredményeinek kiértékelése mellett, milyen előrelépéseket tettek egyes régiók társadalmi, gazdasági és területi fejlesztések terén. Az elemzésben kiemelték, hogy a továbbra alacsony fejlettségi szinttel rendelkező térségekben elsősorban egy gazdasági befektetésekhez alkalmas közeget kell létrehozni, melyben kiemelten fontos szerepet tulajdonítanak a korrupciós ügyek visszaszorításának [11].

A cikk célja. A kiértékelés és elemzés azt a célt szolgálja, hogy a jelen egyik kihívását, s az arra tett válaszlépéseket kicsit közelebbről, a csatlakozási folyamatok illetve az országban zajló gazdasági események és jelenségek felől lássuk és láttassuk. Feladataink között szerepelt:

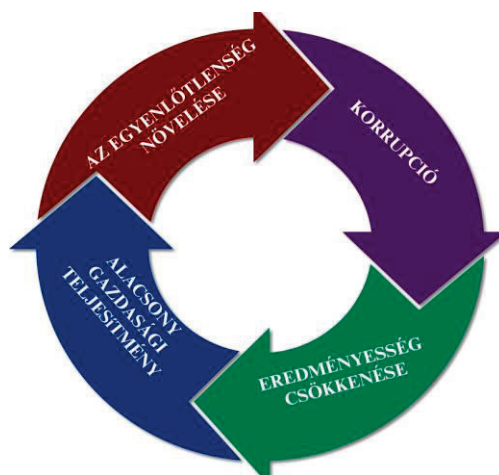
- a korrupció, mint társadalmi-gazdasági jelenség tudomány megközelítése és szintjeinek vizsgálata,
- az ukrainai, és szomszédos országokra vonatkozó nemzetközi adatok és ismeretek összehasonlítása és ábrákon való illusztrálása,
- az elmúlt években létrejött korrupciómegelőzési és felderítési tevékenységek és intézmények, szervezetek vizsgálata.

A kutatás során feladatul tűztük ki magunk elé, nemcsak egy tudományos, elméleti megközelítés megfogalmazását a korrupcióról, de az elmúlt közel 10 év folyamatainak összehasonlítását is. Feladataink között szerepel nemcsak a társadalmi-gazdasági jelenséget feltárni tudományos megközelítéssel, de bemutatni a szomszédos országok helyzetét. Valamint, feltárni a probléma megoldására tett előrelépéseket országunkban.

A fő kutatási anyag bemutatása. Az Európai Tanács megfogalmazása szerint a korrupció a fejlődést megakadályozó tényező, hiszen a vesztegetés gazdaságra gyakorolt negatív következményei közel tízszeresei a globálisan biztosított hivatalos fejlesztési támogatás teljes összegének.

A vesztegetés aláássa a demokráciát, csorbítja az intézményekbe vetett bizalmat, felülírja a jogállamiságot, valamint gátolja az emberi jogok érvényesítését és gyakorlását. Ráadásul a szegénység csökkentésének egyik fő gátja is, hiszen leginkább a nélkülözőket és a legsérülékenyebb helyzetben lévő embereket és csoportokat érinti.

Azt is súlyosbítja, hogy növeli teszi az egyenlőtlenségeket, és túlzottan sújtja a társadalom alacsonyabb rétegeiben élő személyeket. A vesztegetés emellett táptalaja a szervezett bűnözésnek, és minden szinten romboló hatást gyakorol a biztonságra és a stabilitásra [2].



1. ábra. Korruptió-körforgás

Forrás: saját szerkesztés a www.cipe.org alapján [14].

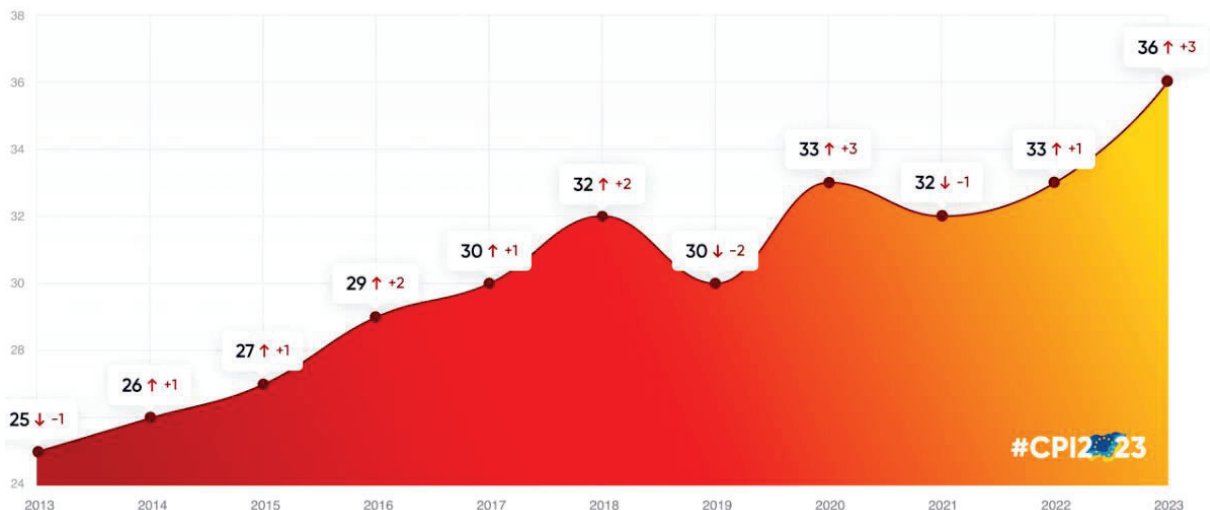
A Transparency International Korruptió Érzékelési Indexe (Corruption Perception Index) 1995-ben került kialakításra, amely a közsférában a korruptió érzékelt mértéke alapján rangsorolja az országokat az egész világon. A Korruptió Érzékelési Index egy összetett mutató, amely különböző független és elismert intézetek által készített szakértői felmérések korruptióval kapcsolatos adataira épít. A CPI a világon a legszélesebb körben használt korruptió mutató. A CPI egy áttekintést ad az adott pillanatban a korruptió érzékelésére a világon. Az összetett index 0-100-ig mutatja a korruptió érzékelését a közsférában, ahol a 0 jelenti, azt hogy az adott országban a korruptiót magas mértékben érzékelik (“erősen korrupt ország”) és a 100 jelenti, hogy az adott országban a korruptiót egyáltalán nem érzékelik (“egyáltalán nem korrupt ország”). A CPI az adott országnak a többi országhoz képest viszonyát mutatja a korruptió érzékelésében.

A Korruptió Érzékelési Index az állami szektorban tapasztalható korruptióra összpontosít, és a korruptiót, mint a közhivatallal személyes haszonszerzés céljából való visszaélést definiálja. A CPI összeállítása során használt felmérések olyan kérdéseket tesznek fel, amelyek a közhatalommal személyes előnyök céljából való visszaéléssel – mint például közhivatalnokok megvesztegetése, kenőpénz közbeszerzési eljárásokban, közpénzek hűtlen kezelése – kapcsolatosak, valamint olyan kérdéseket, melyek a korruptióellenes politikák erejét vizsgálják, felölelve ezáltal mind a közigazgatási, mind a politikai korruptiót.

A tanulmány fő anyagának bemutatása. A Transparency International Korruptió Érzékelési Indexe alapján Ukrajna besorolása pozitív irányba mutató változást ír le.

Az elmúlt 10 évben egy olyan javuló tendenciát láthatunk, mely kisebb, nagyobb csökkenések ellenére 2013-tól 2023-ra 11 helyet javult. Ezzel pozitív javulási mutatókat generálva az Európai Unióba jelentkező országok között.

Mindez a jelentős és kiemelendő javulás szorosan kapcsolódik ahhoz, hogy Ukrajna 2014-ben megkezdte egy teljes értékű korrupcióellenes infrastruktúra kiépítését és új, speciális korrupcióellenes testületek létrehozását. Ez az ország egyik lépése volt az EU felé való elmozdulásban. 2014-ben Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa törvényt fogadott el, mely magában foglalta az ukrajnai korrupciómegelőzési rendszer működésének jogi és szervezeti alapelveit, a megelőző korrupcióellenes mechanizmusok alkalmazásának tartalmát és eljárását, valamint a korrupciós bűncselekmények következményeinek felszámolására vonatkozó szabályokat. A korrupció megelőzés és felszámolás érdekében olyan szervezetek jöttek létre 2015-től, melyek közvetlenül részt vesznek a korrupcióellenes politika kialakításában és nyomon követésében.



2. ábra. Ukrajna Korrupció Érzékelési Indexe 2013-2023 között

Forrás: Transparency International

A preventív céllal létrejött Nemzeti Korrupciómegelőzési Ügynökség (NAZK) egy korrupcióellenes testület, amelynek létrehozását a korrupció megelőzéséről szóló törvény írta elő. A NAZK a végrehajtó hatalom központi szerve, különleges státusszal.

Feladatai:

- ✓ ellenőrzi az összeférhetlenség fennállására vonatkozó elektronikus nyilatkozatokat, politikai pártjelentéseket és tényeket,
- ✓ kidolgozza az Antikorrupciós Stratégiát és az ennek megvalósítását szolgáló Állami Program projektjeit,
- ✓ jóváhagyja más szervek korrupcióellenes programjait,
- ✓ közigazgatási jegyzőkönyveket készít a magas rangú tisztviselők által elkövetett korrupciós bűncselekményekről,

- ✓ Korrupcióellenes vizsgálatot végez az ukrán miniszteri kabinet törvénytervezeteinek és jogi aktusainak korrupcióellenes vizsgálatával.



3. ábra. Ukrajnai korrupciómegelőzési szervek és funkcióik

Forrás: saját szerkesztés a *prosvita.nazk.ua* alapján [21]

Az Ukrán Nemzeti Korrupcióellenes Iroda (NABU) egy állami bűnüldöző szerv, amelyet az „Ukrajna Nemzeti Korrupcióellenes Irodáról” szóló törvény elfogadása után hoztak létre. A NABU felelősségét a korrupciós bűncselekmény természetétől, az okozott kár mértékétől és a bűncselekmény tárgyától (magas beosztású tisztviselők vagy egyéni tisztviselők) függően határozzák meg. Feladata a magas rangú tisztviselőket vagy nagy összegű közpénzeket érintő korrupciós bűncselekményeket vizsgálni. Szintén működési funkciót tölt be a Korrupcióellenes Szakosított Ügyészség (SAP) amely Legfőbb Ügyészség önálló részlege. Funkciója során eljárási irányítást folytat, és támogatja az Állami Bűnügyi Nyomozó Főosztályon az állami ügyészséget a NABU joghatósága alá tartozó eljárásokban.

Az Ukrán Nemzeti Ügynökség korrupciós és egyéb bűncselekményekből származó vagyonok azonosításáért, felkutatásáért és kezeléséért (ARMA) egy különleges státuszú központi végrehajtó szerv, amely nem folytat korrupciós bűncselekmények előzetes vizsgálatát, de tevékenysége fontos az ilyen büntetőeljárások hatékony kivizsgálása. Foglalkozik a korrupciós bűncselekményekből származó vagyontárgyak azonosításával, felkutatásával, kezeli az ilyen vagyontárgyakat (letartóztatás alatt).

Az Állami Nyomozó Iroda (SBI) egy bűnüldöző szerv, amelynek létrehozását Ukrajna büntetőeljárási törvénye írta elő. Főként rendfenntartók és szervezett csoportok által elkövetett egyéni korrupciós bűncselekményeket vizsgál.

Az Ukrajnai Biztonsági Szolgálat (SBU) egy különleges célú szerv, amely rendészeti feladatokat lát el. Operatív és nyomozati tevékenységet végez, különösen korrupciós bűncselekményekkel kapcsolatban.

Az ügyészség hatóságai az általános bíróságokon az NP, SBI, SBU ügyeiben az ügyészség eljárási irányítását és fenntartását végzi. Ez utóbbi három szerv már a 2014-es korrupció ellenes törvény előtt is létezett.

A Legfelsőbb Korrupcióellenes Bíróság (BAKC) az ukrán igazságszolgáltatási rendszer legmagasabb szakosodott bírósága, amely egy évvel a „Legfelsőbb Korrupcióellenes Bíróságról” szóló törvény elfogadása után kezdte meg munkáját. Feladata során eljárást folytat le a NABU által vizsgált korrupciós bűncselekményekkel kapcsolatban, emellett elsőfokú és másodfokú bírósággént hoz határozatot.

A korrupció megelőzésnél említendő még a ProZorro platform - elektronikus beszerzési rendszer, 2014 májusában kezdeményezte Kijevben korrupcióellenes aktivisták csoportja, amely minden ukrajnai önkormányzat, állami szerv számára elektronikus beszerzési platformként szolgál. Céljuk az volt, hogy elérhető közbeszerzési megoldást nyújtsanak az ukrajnai közbeszerzések korrupciójának csökkentésére. A ProZorro platform 2015 februárjában indult, és megkezdte az elektronikus licitálás tesztelését. Azóta aktívan működik az állami apparátusban ez a rendszer.

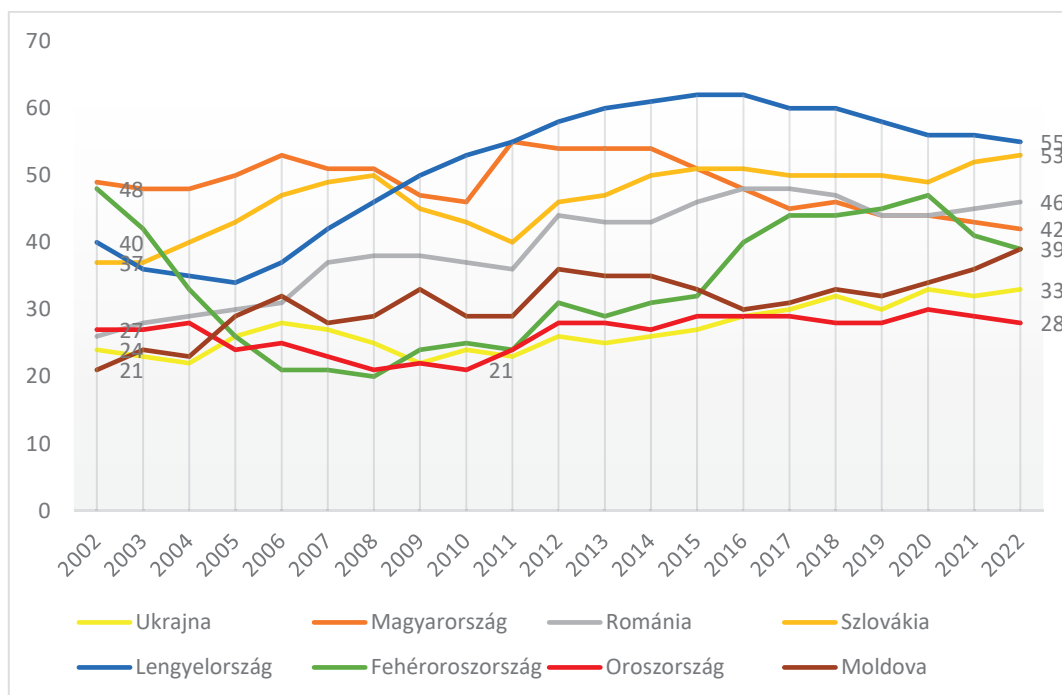
Az Európai Unió és az Európai Bizottság a korrupció megelőzésének céljából, az uniós célkitűzések okán, több támogatást is biztosított. Az Európai Számvevőszék vizsgálatot végzett a témában, a 2016-2019-es időszak ideje alatt. Megállapításra került, hogy annak ellenére, hogy nagymértékű támogatások érkeztek a korrupció felszámolására és megelőzésére, ez továbbra is súlyos problémaként áll fenn az országban. Továbbá a támogatott, új intézményekbe vetett hit alacsony, s keveseket ítélték el a magasszintű hűtlen kezelés miatt. A számvevőszék megállapította, hogy az unió korrupció ellen nyújtott támogatása, csak részben járt sikerrel.

Ukrajnát összehasonlítva szomszédos országainak CPI értékelésével az elmúlt, több mint 20 évben a 3. sz. ábra alapján, jól látható változásokat ismerhetük fel minden esetben. Összességében elmondható, hogy ezekre a változásokra hatással vannak a országok belpolitikai kihívásai (Ukrajna esetében pl. narancsos forradalom, Euromajdan, az orosz-ukrán háború kitörése), de a globális kihívások is befolyásolhatják a görbe alakulását (pl. 2008-as világgazdasági válság, Covid19 világjárvány).

2022 júniusában az Európai Tanács döntése szerint tagjelölt ország státuszt kapott Ukrajnának és a Moldovai Köztársaságnak. Valamint, határozat született arról, hogy a tagjelölt ország státuszt Grúziának is odaítélik, amint megtörténik a Bizottság Grúzia tagsági kérelméről szóló véleményében meghatározott prioritások kezelése. Ukrajna EU-tagjelölt státuszt odaítélését követően számos ajánlást kell teljesíteni a tagságba való továbblépéshez. A Velencei Bizottság jelentései ezt Ukrajnáról ezt követően:

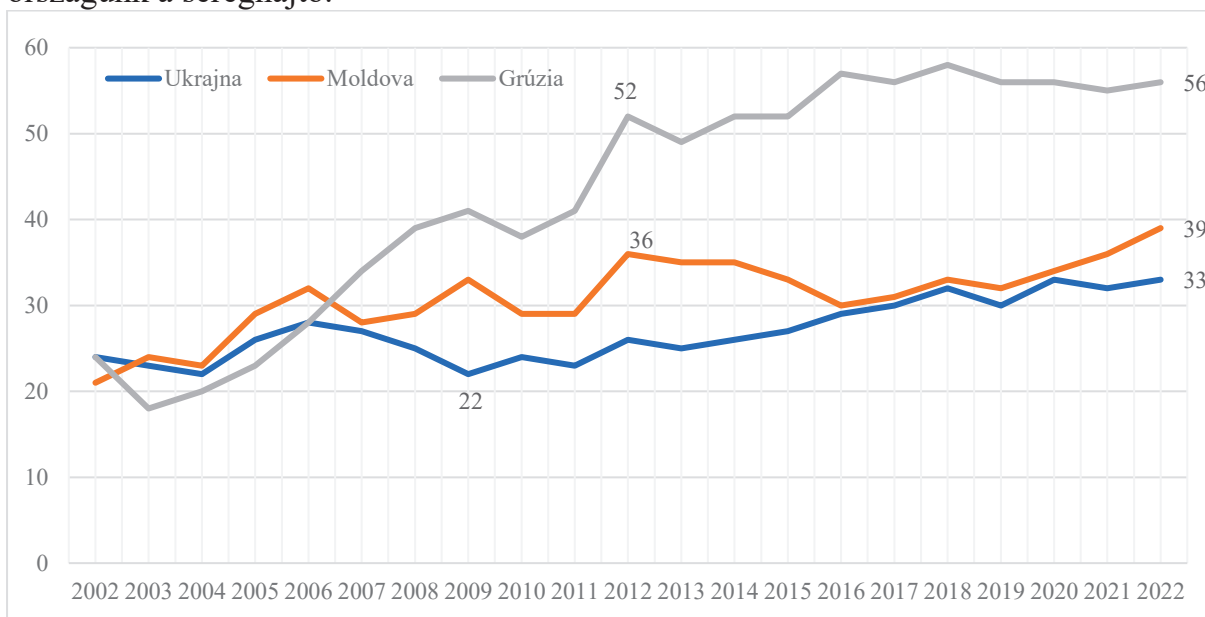
1. 2022. augusztus 17.
2. 2022. november 8.
3. 2023. február 1.
4. 2023. május 4.

5. 2023. szeptember 28.



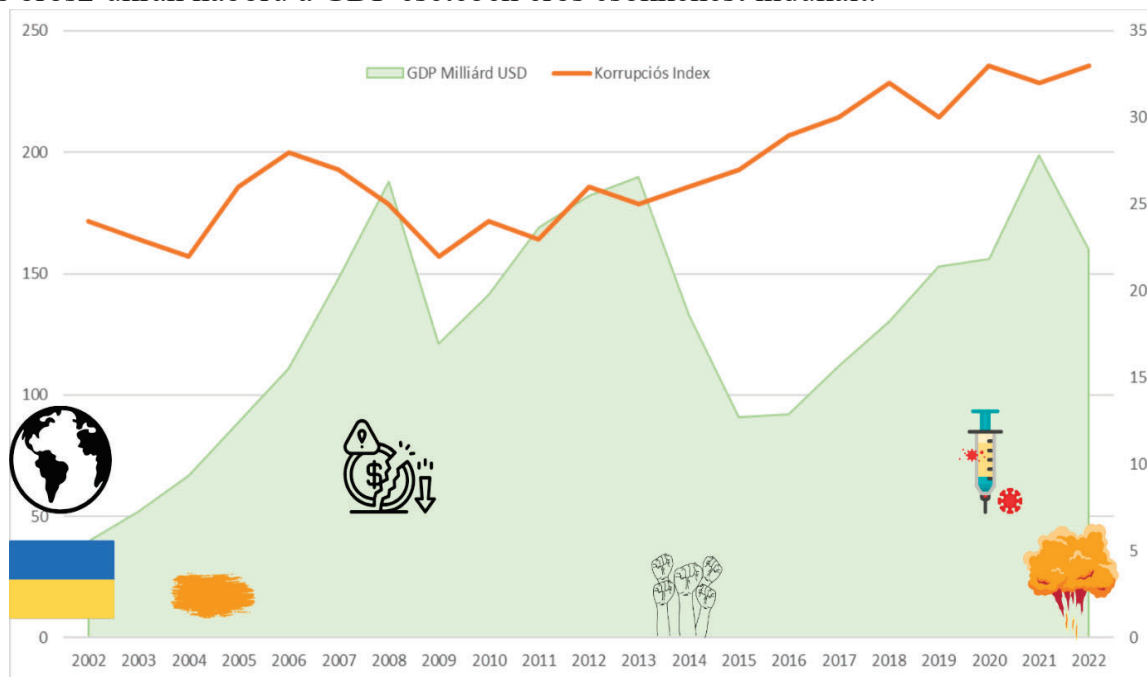
4. ábra. Ukrajna és szomszédos országainak CPI értékelése 2002-2022 között
 Forrás: saját szerkesztés a TI alapján

A 4. sz. ábrát megfigyelve láthatjuk, hogy a tagjelölt országok közül Grúzia jelentős előrelépést, és kiugróan pozitív tendenciát mutat a vizsgált több, mint 20 évben. Moldova és Ukrajna esetében hasonló fejlődő tendencia látható. Bár a célcsoport közül országunk a sereghajtó.



5. ábra. Ukrajna, Moldova és Grúzia CPI értékelése 2002-2022 között
 Forrás: saját szerkesztés a TI alapján

Összehasonlítottuk Ukrajna GDP-nek és a CPI értékelésnek a változását 2002-2022 között. A fentebb említett belpolitikai kihívások láthatóak mindkét görbén. A 2008-as világgazdasági válság befolyásolta mind a GDP, mind a CPI értékét. A Covid19 világjárvány minimális csökkenést eredményezett a korrupció érzékelés esetében. A belpolitikai kihívásokat tekintve a 2004-2005-ös narancsos forradalom időszaka nem bírt befolyásoló erővel a vizsgált mutatókra, míg a 2014-es Euromajdan, majd a 2022-es orosz-ukrán háború a GDP esetében erős csökkenést indukált.



6.ábra. Az ukrán GDP és a CPI összehasonlítása

Forrás: saját szerkesztés a TI és a The World Bank adatai alapján [20.,21]

Következtetések és a kutatás további kilátásai. Elemzésünkben láthattuk, hogy a korrupciónak milyen jelentős szerepe lehet a gazdasági folyamatokban, és Ukrajna példáján keresztül kiértékeljük az ország GDP-jének változását miközben párhuzamosan láttattuk Transparency International által kidolgozott korrupciós indexeket is. Nagyon fontos kiemelnünk, hogy a mind az országban kialakult politikai krízisek illetve a globális gazdasági váltágoknak komoly hatásai lehetnek ezen mutatókra. Egy nemzetállam a globális folyamatokkal szembeni küzdelemben igazából védtelen, de azt egyértelműen láthatjuk, hogy a gazdasági stabilitás megteremtéséhez egy kiegyensúlyozott politikai háttérre lenne szükség. A Velencei Bizottság jelentései és a nemzetközi szervezetek szorgalmazásai mind olyan pozitív változást idéztek elő a korrupció elleni küzdelem terén, melyeknek ezt követően megjelentek a gazdasági mutatókban is.

Ukrajna jelenleg egy komoly küzdelem kellős közepén van, amely a területének megtartása érdekében zajlik, de mellette egy igen fontos kérdés az ország gazdasága illetve az európai uniós csatlakozási kérelmének helyzete. A csatlakozási kérelem elsőbbséget élvez jelenleg a háborús események miatt, de az ország harmonikus és kiegyensúlyozott működésének biztosítása éppen ilyen fontos lehet napjainkban. Ahogy



elemzésünkéből is kiderül, a független Ukrajna számos lépést tett annak érdekében, hogy a korrupciót visszaszorítsa, és ezt a Transparency International által mért különböző formájú korrupciókra fókuszálva hajtották végre. A korrupció tetőzése az országban 2004-körül kezdődött azt követően, hogy a nemzetközi szervezet (TI) mérni kezdte. Az országba érkező befektetési terveknek ezek a mutatók nagyon nem kedveztek és a nemzetközi ajánlások egyik igen fontos kérdésévé vált a korrupció megfékezése. Az Velencei Bizottság Ukrajna európai uniós csatlakozási kérelmének 5. jelentésében [1] kiemelte, hogy a korábbi jelentéséhez képest a csatlakozási feltételeként megfogalmazott 7 pont alapján 1,3 pontot fejlődött (6,8-ról 8,1-re), és a feltételek 3. pontjaként megfogalmazott korrupciós ügyek területén is egy pozitív változást láthatunk (8,5 a max. 10 pontból) [5]. Továbbra is van mit javítani ezeken a mutatókon, a küzdelem még mindig zajlik szinte minden egyes állami- és magánintézmény berkeiben, de az eddig elért eredmények azt mutatják, hogy Ukrajna fejlődés útjára lépett a korrupció leküzdésének területén, viszont a többi ponton belül sajnos még van mit javítania az országnak (elsősorban a kisebbségi kérdéskör területén).

A konferencia-előadás és folyóiratcikk a Collegium Talentum támogatásával valósult meg.

Felhasznált források listája

1. Analytical Report following the Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. European Commission, 2023. Retrieved February 1, 2023, from https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_30_Ukraine.pdf
2. Az Európai Unió Tanácsának sajtóközleménye 2023. A korrupció mint a fejlődést akadályozó tényező: a Tanács következtetéseket fogadott el. Retrieved May 4, 2023, from <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/05/04/corruption-as-an-obstacle-to-development-council-approves-conclusions/>
3. Bíró A. Zoltán (1998). Mindennapi ellenfelünk, a rend (Esettanulmány a korrupció társadalmi hátteréről). Írások a korrupcióról. Korridor. Politikai kutatások központja, Budapest.
4. Bóka János, Gombos Katalin, Szegedi László (2019). *Az Európai Unió Intézményrendszere*. Dialóg Campus Kiadó.
5. Candidate Check-5 (2023, September 27). *Where Ukraine is in the implementation of 7 EU recommendations*. New Europe, <http://neweurope.org.ua/en/analytics/kandydat-check-5-de-ukrayina-perebuvaye-u-vykonanni-7-rekomendatsij-yes/>
6. Csernicskó István. (2016). *Nyelvpolitika a háborús Ukrajnában*. Autdor-Shark, Ungvár.
7. Csernicskó István, Hires-László Kornélia, Karmacsai Zoltán, Márku Anita, Máté Réka, Tóth-Orosz Enikő (2020) *Tévíút az ukrán nyelvpolitikában*. Törökbálint, Termini.
8. Dimant, E., Tosato G. (2017). Causes and Effects of Corruption: What has Past Decade's Empirical Research Taught us? *Journal of economic surveys*. 3-5. <https://doi.org/10.1111/joes.12198>
9. Fedinec Csilla, Csernicskó István. (2017). *A 2017-es ukrainai oktatási kerettörvény: a szöveg keletkezéstörténete és tartalma*. Regio, 2017/3 278-300.
10. Hotinszka-Nor O., Salenko O. (2024). Corruption as a factor in the delegitimization of justice. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 666. DOI:10.24144/2788-6018.2024.01.117
11. Iván T. Berend. (2016). *The History of European Integration*. A New Perspective London, Routledge.
12. J. Nagy László (2007). *Az európai integráció politikai története*. Jatepress, Szeged.
13. Jorge Durán Laguna (2024). Ninth report on economic, social and territorial cohesion. Europe.



14. Keller Tamás, Sik Endre. (2009). *A korrupció észlelése, elfogadása és gyakorlata*. TÁRKI Európai Társadalmi Jelentés
15. Lőrinczné Bencze Edit (2020). *Az európai uniós bővítések elmélete és gyakorlata a horvát csatlakozás tükrében*. Akadémia Kiadó, Budapest.
16. Ndongo T. (2024). The Relationship between Corruption and Economic Development. *International Journal of Humanity and Social Sciences*. 24-26. <http://dx.doi.org/10.47941/ijhss.1881>
17. Lohin R. I. (2024). Corruption criminal offences: concept and classification. *Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs*. 154-157. DOI:10.32631/v.2024.1.13
18. Ryan Musser (2019). Overcoming Nigeria's Crippling Threat of Corruption. Retrieved March 06, 2024 from <https://www.cipe.org/blog/2019/02/14/overcoming-nigerias-crippling-threat-of-corruption/>
19. Sherman, L. W. (1974). *Introduction: Toward a Sociological Theory of Police Corruption*. *Police Corruption. A Sociological Perspective*. Anchor Press. Doubleday Garden City, New York
20. Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/countries/ukraine>
21. The World Bank. URL: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=UA&most_recent_value_desc=true
22. Національне Агентство з Питань Запобігання Коруупції. URL: <https://www.nazk.gov.ua/>
23. Невмержицький Є. В. (2008). *Коруупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії* — КНТ.
24. С. С. Сербьогін (2009). *Механізми попередження та протидії коруупції в органах публічної влади*. Університетські наукові записки, Хмельницький.
25. Rmanyuk B. (2023). Corruption prevention in Ukraine through the prism of elite mentality. *Baltic Journal of Economic Studies*. 65. doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-5-64-72